

Гуманкова О.С. Проблема реалізації технології диференційованого навчання у контексті професійної діяльності сучасного вчителя/О.С. Гуманкова, В.Є. Оляновська// Ключові питання наукових досліджень у сфері педагогіки та психології у ХХІ ст.": Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 29-30 січня 2021 року). - Львів: ГО "Львівська педагогічна спільнота", 2021. - 200 с. (С.128-131)

Гуманкова О. С.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови з методиками

викладання в дошкільній та початковій освіті

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир Україна

Оляновська В. Є.

студентка магістратури навчально-наукового інституту педагогіки

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир Україна

Проблема реалізації технології диференційованого навчання у контексті професійної діяльності сучасного вчителя.

Постановка проблеми. Розв'язання питання впровадження особистісно орієнтованої моделі навчання у загальноосвітніх навчальних закладах держави фокусує науковий пошук у сфері впровадження технологій, які дозволяють врахувати особистісні характеристики учнів в навчально-виховному процесі, розкрити їх внутрішній потенціал.

Технологія диференційованого навчання багатьма науковцями: Є.В. Бондаревською, Г.К. Селевком, І.С. Якиманською та іншими визначається сутнісною характеристикою особистісно орієнтованої системи освіти, оскільки дозволяє врахувати індивідуальні особливості учнів в умовах

колективної форми навчання. Практичні аспекти реалізації зазначеної технології вимагають детального розгляду, зокрема, з точки зору її використання вчителем у професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про наявність стійкого наукового інтересу дослідників до проблеми реалізації диференційованого навчання та відповідної технології. У наукових доробках О.І. Бугайова, Л.В. Жовтан, Г.І. Коберник, І.М. Осмолівської, І.Є. Унт та інших представлено рівні реалізації диференціації, її види та форми. Аспекти впровадження диференційованого навчання на засадах технологічного підходу розглянуто у наукових розвідках О.Г. Братанич, П.М. Гусака, О.В. Кузьміної, О.М. Лисенко, Л.А. Мартиросян, Г.К. Селевка та інших.

Не зважаючи на велику кількість публікацій по проблемі, практична реалізація технології диференційованого навчання викликає труднощі у вчителів-практиків з огляду на різноманіття наукових поглядів щодо цього питання.

Метою нашої статті є конкретизація практичних шляхів реалізації технології диференційованого навчання вчителями у професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Диференційоване навчання, що визначається як форма організації початкової діяльності, яка ґрунтується на проведеній диференціації суб'єктів учіння та протікає з урахуванням індивідуально-типологічних особливостей учнівського контингенту [2, с.75] є основою досліджуваної технології. Своєю чергою, технологія диференційованого навчання спирається на низку ключових положень: розгляд учня як суб'єкта, центральної фігури навчального процесу; систематичний зворотній зв'язок, побудований на засадах об'єктивізації оцінки знань та вмінь учнів; організаційно-методичне забезпечення навчального процесу на основі врахування механізмів управління [1, с.35] та представляє собою науково-обґрунтовану модель організації навчально-пізнавальної діяльності учнів в умовах реалізації диференційованого навчання. Диференціація є підвалиною, як реалізації диференційованого навчання, так і відповідної технології.

Враховуючи той факт, що ми розглядаємо проблему в контексті професійної діяльності вчителя, відмічаємо, що у процесі організації пізнавальної діяльності учнів на уроках з предмету педагог може реалізувати диференціацію на мікро-рівні, тобто в умовах роботи в гетерогенному класі [4, с. 67]. Традиційно така форма диференціації називається внутрішньою. Відмічаємо, що внутрішня форма диференціації полягає у найбільш повному врахуванні індивідуальних та групових (типологічних) особливостей учнів шляхом адаптації компонентів навчання до визначених попередньо особливостей учнівського контингенту. Варіативними у такому випадку можуть бути: темп вивчення навчального матеріалу, навчальні завдання, режими та форми роботи, засоби навчання тощо. При цьому можливим є реальний поділ учнів на типологічні групи з метою здійснення роботи в них на різних рівнях. Вид внутрішньої диференціації детермінується особистісними характеристиками учнів, які враховуються.

У більшості наукових джерел внутрішня диференціація ототожнюється з рівневою диференціацією. Диференційоване навчання на основі рівневої диференціації реалізується шляхом імплементації завдань різного рівня складності, спрямованості, завдань з різною мірою допомоги та у вигляді організації навчання за моделлю повного засвоєння знань (Б.Блум) [5, с.73].

З нашої точки зору, звернення лише до рівневої диференціації не є виправданим. В сучасних психолого-педагогічних дослідженнях все частіше розширюється перелік психологічних особливостей учнів, врахування яких є доцільним у процесі організації навчання з метою підвищення його результативності. Близькою нам є точка зору І.М. Осмоловської, яка виділяє такі особистісні характеристики учнів, що можуть бути підставою для диференціації: загальні навчальні здібності учнів, спеціальні здібності учнів до окремих видів діяльності, пізнавальні інтереси, психофізіологічні характеристики учнів (темперамент, тип мислення тощо) [3, с.16].

Вчитель може обирати, які саме особистісні характеристики учнів він вважає за доцільне врахувати з огляду на специфіку навчального предмету, та, на цій основі, організувати диференційоване навчання.

Систематизуючи зазначене попередньо, відмічаємо, що реалізація диференційованого навчання на технологічних засадах з боку вчителя передбачає: по-перше, вибір ним особистісних характеристик учнів, які будуть враховані в процесі організації навчання з предмету з огляду на специфіку навчальної дисципліни; по-друге, проведення діагностики індивідуальних особливостей учнів шляхом використання різних діагностичних засобів (анкетування, спостереження, тестування тощо); по-третє, умовне групування учнів на основі визначених особливостей та виявлення характеристик умовно-виділених груп; по-четверте, адаптацію компонентів навчання до визначених характеристик типологічних груп учнів. До переваг реалізації технології відносимо її проникаючий характер, оскільки варіативні завдання, форми роботи та засоби легко інтегруються у методичну структуру уроку з будь-якої дисципліни, в методичні етапи формування навичок та вмінь учнів.

Висновок. Підводячи підсумок, відмічаємо, що реалізація технології диференційованого навчання у контексті професійної діяльності вчителя передбачає аргументований вибір виду внутрішньої диференціації з урахуванням реальної навчальної ситуації, специфіки учнівського контингенту та особливостей конкретної навчальної дисципліни, а також науково-обґрунтованої послідовності дій з метою реалізації технології та її інтеграції у методичну систему навчання певної навчальної дисципліни.

Список використаних джерел та літератури:

1. Братанич О.Г. Педагогічні умови диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи: дис ...канд. пед. наук : 13.00.09 / Ольга Григорівна Братанич. – Кривий Ріг, 2001. – 207 с.

2. Гуманкова О.С. Підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу у навчанні учнів загальноосвітніх навчальних закладів: дис. ...канд. пед. наук :13.00.04 / Ольга Сергіївна Гуманкова. – Житомир 2012. – 254 с.
3. Осмоловская И.М. Организация дифференцированного обучения в современной общеобразовательной школе. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство «МОДЭК», 2005. – 216 с.
4. Сікорський П.І. Теорія і методика диференційованого навчання в середніх загальноосвітніх і професійних навчальних закладах: дис. ... доктора пед. наук :13.00.04. / Петро Іванович Сікорський. – К., 2001. – 350 с.
5. Унт И.Е. Индивидуализация и дифференциация обучения. – М.: Педагогика, 1990. – 192 с.